

Nyomozás

A távoli múltnak látszó 1991-es év januárjában valahol vonatra ültem, hogy Budapestre utazzak.

Ma már nem tudom felidézni, hogy pontosan hol ültem vonatra, részben ezért is mondom távolinak azt az évet.

Két lehetőséget tartok elképzelhetőnek.

Abban az időben a szabadkai gimnázium diákja voltam, tehát lehet, hogy Szabadkán ültem vonatra, ha viszont ez a nap hétvégére esett, akkor nem Szabadkáról, hanem Zentáról indultam, ebben az esetben pedig előbb át kellett buszoznom Szegedre, hogy vonatra üljek.

A vonatban mindenesetre biztos vagyok.

Azért utaztam Budapestre, mert akkor már tudtam, hogy író szeretnék lenni, és valamelyik újságban láttam egy műsorajánlót, ahol felfigyeltem egy rendezvényre.

Mészöly Miklóst köszöntötték hetvenedik születésnapja alkalmából, ha jól emlékszem, akkor a Goethe Intézetben.

Megkereshetném, hogy pontosan hol tartották ezt a születésnapj rendezvényt, valahol egész biztosan utánanézhethetnék, de eldöntöttem, hogy most nem keresgélek máshol, csak az emlékeimben.

Mindehhez azt is hozzá kell tennem, hogy nem először jártam Pesten, de azelőtt nem sokszor voltam, mindössze néhány alkalommal, tehát nem mondhatom, hogy ismertem volna a várost.

A pályaudvarról térkép segítségével mentem el a címre, melyet feljegyeztem magamnak, arra viszont meglepő módon ma is emlékszem, hogy ez az intézet az Andrássy úton vagy valahol az Andrássy út közelében volt.

Ma már egészen máshol található a Goethe Intézet, a korábbi helyét megint csak szándékosan nem keresem meg, maradjon az Andrássy út közelében.

Ez a környék akkoriban még nem volt olyan csillogó, mint ma, nem volt tele aranyfényű kirakatokkal, az igazat megvallva elég megkopott, szürke madár volt ez a távoli múltba merülő Budapest, de az is meglehet, hogy csak azért láttam ilyen szürkének, kopottnak és sötétnek, mert január volt, korán alkonyodott, és alighanem az ég is felhős volt, Szabadkától vagy Szegedtől egészen Budapestig sűrű, vastag rétegfelhők takarták.

Ez az elkedvetlenítő idő mégse kedvetlenített el, tudtam, hogy hova megyek, és azt is tudtam, hogy mit szeretnék.

A mesteremet akartam látni, aki nem az ünnepelt volt, de az említett műsorajánló szerint ezen az estén ő köszöntötte az ünnepeltet.

Ezért utaztam Budapestre.

Egy nagy, szürke házra emlékszem, sötétszürke, majdnem fekete, és nem intézménynek, inkább bérháznak tűnt, egy magas ajtón kellett benyitni, és aztán

fel kellett menni az első emeletre, amiből arra következtetek, hogy a Goethe Intézet abban az időben egy lakásban működhetett.

Benyitottam, egy tágas előszobába léptem, a fogason már kabátok lógtak, és hárman álltak ebben az előszobában, németül beszélgettek, egyikük alighanem német lehetett.

Azért mondom, hogy egyikük, mert a másik kettőt fényképről már ismertem, az egyik egy nagy, magyar költő volt, aki a napsütötte sávról írt felejthetetlenül szép verset, a másik pedig a mesterem.

„Nein.”

Ez volt az első szó, amit a mesteremtől hallottam, „nein”, mondta a harmadik illetőnek, aki minden bizonnyal német lehetett.

A kabátomat a fogasra akasztottam, a lehető legtermészetesebb módon elmentem mellettük, bementem a terembe, és ha nem tévedek, ha jól őrzi az emlékezetem, akkor ennek a szép, nagy belvárosi lakásnak a legnagyobb szobája volt a rendezvényterem, ami egyúttal azt is jelenti, hogy szobának ugyan nagy volt, de rendezvényteremnek inkább közepes, mindössze három vagy négy széksorra emlékszem.

Helyet foglaltam, és nem nagyon akartam bámészkodni, de azért körülnéztem, képek alapján néhány arcot felismertem, más arcokat pedig megjegyeztem, és később, más helyeken, más alkalmakon már ismerősnek láttam őket.

Aztán hamarosan kezdődött a köszöntés.

Mészöly Miklós ült középen, mellette egyik oldalon a mesterem, a másik oldalon egy másik író, és lehet, hogy volt még valaki, talán négyen lehettek összesen, de akkor már nem tudtam másra figyelni, csak a mesteremre.

Az ember a hajlamai és a vonzalmai szerint választ magának mestert, ezt nem én mondom, hanem ő mondja, ő írja Mészöly Miklósról szóló esszéjében.

Én sem mondhatom másként.

A hajlamaim és a vonzalmaim szerint választottam magamnak egy mestert, de erről senkinek nem beszéltem, megtartottam magamnak, csak magamban gondoltam rá a szabadkai gimnázium padjában ülve, vagy ha Zentán voltam, és apám rózsái közt dolgoztam, akkor a rózsák közt gondoltam a mesteremre.

Többféleképpen gondoltam rá, néha a regényére gondoltam, máskor a mondataira, megint máskor pedig az arcára.

A vonaton is az arcára gondoltam, lehet, hogy nem azon a vonaton, mellyel aznap Budapestre utaztam, hanem egy másikon, de tisztán emlékszem arra, hogy utazom egy vonaton, a behavazott tájat nézem az ablakból, és egyszer csak azon kapom magam, hogy már nem a tájat nézem, hanem az üveget, az arcomat, a rövidre nyírt hajamat nézem a vonat maszatos ablakán, és közben a mesterem arcára, az arcára és a rövidre nyírt hajára gondolok.

Az arcát kerestem az arcomban, mint ahogy később az ő arcában próbáltam keresni a mestere arcát.

Most nem tudom megmondani, hogy sikerült-e, és ha igen, akkor egyáltalán mi volt az, ami sikerült, de arra megint világosan emlékszem, hogy amikor a mesterem sorra került, akkor levette a szemüvegét, mielőtt olvasni kezdett.

Nagyon tetszett nekem, hogy a szemüvegét olvasás előtt veszi le, nem pedig akkor teszi fel, mint ahogy mások szokták.

Olvasni kezdett, és valamilyen ütésekről olvasott, botütésekről, negyven botütésről szólt a születésnapra köszöntő, melyet a mesterének olvasott: a tanítványok egy hűvös csarnokban ülnek, és a csupasz falat nézik egy őszi hajnalon, rövidre borotvált fejeket képzelünk el, és ha valaki kérdezni mer, akkor a mester negyven botütéssel válaszol, ahogy a keleti szerzeteseknél lenni szokott.

Azon a távolba vesző januári estén Mészöly Miklós közében ült, akár hárman voltak, akár négyen, ő ült közében, karját a mellén kényelmesen összefonta, a fejét kissé félrehajtotta, és most nagyon erősen kell figyelnem az emlékeimre, hogy mosolygott-e, de bennem úgy maradt meg, hogy igen, mintha mosolygott volna, mosolytalanul mosolygott, és a haja szürke volt, megint valami szürke ebben a nagy, magyar szürkeségben, de az ő haja másféle szürke volt, világos, fényes, vagy mondhatom úgy, hogy ragyogó szürke volt, és ma is valami boldogsághoz hasonló érzék, ha arra gondolok, hogy egymás mellett láthattam őket, a mesteremet a mesterével.

Aztán az utolsó vonatot még elértem, ennek így kellett lennie, nem volt más dolgom Pesten, és nem volt hol aludnom sem.

Éjjel tizenegy körül buszoztam ki Szegedről a határra, vagy lehet, hogy határbusz már nem volt, taxival kellett mennem, és átgyalogoltam Jugoszláviába.

Különös ez a név, ma már kimondani is különös, de így hívták az országot, ahol éltünk, átgyalogoltam tehát Jugoszláviába, és a másik oldalon apám várt, vagy talán nekem kellett várnom egy keveset, amíg odaért, akkor még nem voltak mobiltelefonok, de valahogy egyeztettünk, alighanem egy nyilvános fülkéből hívtam fel, kijött értem a határra, hazavitt, és utána már nem sok kellett, még ugyanebben az évben, a távoli múltnak tűnő 1991-es év tavaszán kezdték szarrá lógni Jugoszláviát.

Talán ezért alakult úgy, hogy az első szövegemben, amely nyomtatásban megjelent, mégse a mesteremet, hanem Mészöly Miklós nyomait követtem.

Egy dél-angliai kőépítményről szólt ez a szöveg, kövekről és mocsári férgek széteső testéről, és úgy volt benne a háború, mint ahogy Mészöly elbeszéléseiben, mikor valami másról ír.

Nagyon sok évnek kellett eltelnie, közben a háborúnak is vége lett, amíg egyik kéziratomat végül meg mertem mutatni a mesteremnek.

A válasza negyven botütés volt.

Ezt majd egy másik alkalommal mondom el, legyen elég annyi, hogy ma már egész pontosan el tudom képzelni, milyen ütéseket kaphatott Mészöly Miklóstól a mesterem.